

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilintarkastajan vuosimaksusta ja laadunvalvonnan maksuista sekä tilintarkastuslain 11 luvun 2 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilintarkastajan vuosimaksusta ja laadunvalvonnan maksuista sekä tilintarkastuslain 11 luvun 2 §:n muuttamisesta (HE 47/2015 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Antti Riivari, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitussihteeri Paula Laine-Nordström, työ- ja elinkeinoministeriö
- budjettineuvos Petri Syrjänen, valtiovarainministeriö
- ylijohtaja Eero Mantere, Patentti- ja rekisterihallitus
- puheenjohtaja Virpi Ala-aho, Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajat ry
- puheenjohtaja Eija Niemi-Nikkola, Suomen Tilintarkastajat ry
- toiminnanjohtaja Sanna Alakare, Suomen Tilintarkastajat ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tilintarkastajan vuosimaksusta ja laadunvalvonnan maksuista. Lisäksi tilintarkastuslain 11 luvun 2 §:ää ehdotetaan muutettavaksi.

Uuden lain mukaan HT-tilintarkastajat ja JHTT-tilintarkastajat maksaisivat perusvuosimaksua. KHT- ja JHT-tilintarkastajat sekä tilintarkastusyhteisöt ja JHTT-yhteisöt maksaisivat perusvuosimaksun lisäksi erillistä lisävuosimaksua. Vuosimaksun lisäksi tilintarkastajina toimivilta luonnollisilta henkilöiltä, tilintarkastusyhteisöiltä, JHTT-tilintarkastajilta ja JHTT-yhteisöiltä perittäisiin laadunvalvonnan perusmaksu sekä yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastajina toimivilta laadunvarmistuksen valvontamaksu. Vuosimaksua ja laadunvalvonnan maksuja olisi pidettävä valtiosääntöoikeudellisesti veroina. Laissa säädettäisiin verovelvollisuuden ja ve-

Valiokunnan mietintö TaVM 7/2015 vp

ron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Maksut määräisi ja perisi Patentti- ja rekisterihallitus.

Vuosimaksu- sekä valvontamaksutulot tuloutettaisiin valtion talousarviossa bruttomääräisinä tuloina. Talousarviossa Patentti- ja rekisterihallitukselle osoitettaisiin vastaavan suuruinen määrä-raha.

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esityksen mukaisten lakien hyväksymistä muuttamattomina.

Vastikään hyväksytyn ja 1.1.2016 voimaan tulevan tilintarkastajien valvontajärjestelmän uudistuksen (HE 254/2014 vp — TaVM 34/2014 vp) yhteydessä arvioitiin myös valvontatoiminnan rahoittamiseen liittyviä kysymyksiä. Nykyisen maksuja koskevan sääntelyn ongelmina pidetään muun muassa maksujärjestelmän monimutkaisuutta ja osittain myös vaikeasti ennakoitaviksi koettuja maksujen määräytymiskriteereitä. Talousvaliokunta pitää kannatettavina hallituksen esityksen tavoitteita luoda yksinkertainen ja tasapuolinen tilintarkastajien valvonnan maksujärjestelmä kiinnittäen kuitenkin huomiota seuraaviin seikkoihin.

Valvontatoimen resursointiin liittyy kysymys rahoituksen lähteestä. Patentti- ja rekisterihallitus, johon tilintarkastajien valvonta on juuri siirretty (Tilintarkastuslaki, 1141/2015), on lähes kaikkien toimintojensa osalta nettobudjetoitu valtion virasto, mikä merkitsee sitä, että kunkin toiminnon menot katetaan sen käyttäjiltä perittävillä maksuilla. Ottaen huomioon, että valvonnan organisoinnin uudistuksella muun muassa lakkautettiin päällekkäisiksi koettuja toimintoja, toimialan odotus tehostumisen vaikutuksesta kustannuksiin vaikuttaa perustellulta. Hallituksen esityksen mukaan vuosikustannusten on kuitenkin ennakoitu pysyvän ennallaan 2,4 miljoonassa eurossa. Koska toimintojen siirtoon organisaatiosta toiseen aiheutuu todennäköisesti joitakin ennakoimattomia, kertaluontoisia kustannuksia muun muassa teknisten tietojärjestelmien, toimitilajärjestelyjen ja vastaavien seikkojen vuoksi, talousvaliokunta pitää perusteltuna, että kustannuslaskelma on laadittu varovaisuusperiaatteen mukaisesti ainakin ensimmäisen toimintavuoden (2016) osalta. Talousvaliokunta kuitenkin yhtyy asiantuntijakuulemisessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan valvonnan resursointi ja sen myötä kustannukset tulee olla tarkoituksenmukaisessa suhteessa valvonnasta saataviin hyötyihin. Tilintarkastusvalvonnan työmäärää ja kustannuksia tulee seurata sekä tarvittaessa ryhtyä lainsäädännön muutoksiin. Valiokunta muistuttaa, että luotettava tilintarkastus edellyttää joka tapauksessa uskottavaa valvontaa, mikä puolestaan ei ole toteutettavissa ilman asianmukaisia resursseja.

Ehdotus säännökseksi yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen (PIE-yhteisöt) tilintarkastajien laadunvarmistusmaksujen määräytymisestä (5 §) on nähty toimialalla jossain määrin epäkan-

Valiokunnan mietintö TaVM 7/2015 vp

nustavana laajojen ja siten korkeampihintaisen tarkastusten toimittamisen kannalta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan palkkioiden määrän on katsottu kuitenkin kuvaavan tarkastustoiminnan laajuutta yksiselitteisellä ja ennakoitavalla tavalla, toisin kuin voimassa oleva tilintarkastusasiakkaan markkina-arvoon tai oman pääoman määrään perustuva maksun määräytyminen. Talousvaliokunta tähdentää, että tilintarkastusvalvonnan uudelleenorganisoinnin toimivuuden seurannan tulee kattaa valvontajärjestelmä kokonaisuudessaan. Tämä merkitsee, että työmäärän seurannan lisäksi myös maksuperusteiden tarkoituksenmukaisuus tulee arvioida seurannan yhteydessä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 47/2015 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Helsingissä 3.11.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Joakim Strand r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller